

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการขนส่งทางบกโดยรถยนต์เป็นธุรกิจที่ได้รับความสนใจจากผู้ลงทุน เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อคนในสังคม ความต้องการใช้บริการขนส่งกลายเป็นปัจจัยที่จำเป็นประการหนึ่งของประชาชนไปเสียแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งมีความต้องการที่จะใช้บริการมากขึ้นไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการบริการขนส่งสินค้าหรือขนส่งคนโดยสาร การบริการขนส่งจึงมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับประชาชนอย่างยิ่ง เพราะการขนส่งเป็นธุรกิจที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน ความจำเป็นที่จะต้องใช้บริการขนส่ง และนับวันจะกลายเป็นธุรกิจที่เป็นบริการสาธารณะมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมดูแลการประกอบกิจการขนส่งนี้อย่างใกล้ชิด

จากการเพิ่มขึ้นของความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการนั้น ทำให้ธุรกิจประกอบการขนส่งขยายตัวหรือเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากจำนวนของการขอจดทะเบียนรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี ส่งผลให้มีอุบัติเหตุที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งเพิ่มมากขึ้นไปด้วย อุบัติเหตุดังกล่าวนี้สร้างความเสียหายแก่ผู้ประสบภัยทั้งทางร่างกาย อนามัย และทางทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เป็นการขนส่งคนโดยสารจำนวนมากหรือขนส่งวัตถุอันตราย จะมีผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือมีผู้ประสบภัยจากอุบัติเหตุดังกล่าวเป็นจำนวนมาก เพราะการขนส่งคนโดยสารมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้โดยสารในรถขนส่ง รวมถึงผู้ที่อยู่นอกรถยนต์ที่อาจได้รับอันตรายหรือความเสียหายจากการขนส่งด้วย สำหรับการขนส่งวัตถุอันตรายจะเป็นการขนส่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีพิษหรือเป็นวัตถุระเบิด หรือไวไฟ เป็นต้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งอาจสร้างความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นโดยทั่วไปได้เป็นบริเวณกว้าง และมีความร้ายแรง เนื่องจากคุณสมบัติของสารเหล่านั้นมีอันตรายทั้งแก่คน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม

ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีไม่เพียงมีผลกระทบต่อผู้ที่ประสบภัยจากรถยนต์ซึ่งมีทั้งผู้เสียหายและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเสียหายแล้ว ยังมีผลกระทบต่อครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นอีกด้วย เพราะการเยียวยาความเสียหายที่ผู้ประสบภัยได้รับ ในกรณีที่ได้รับบาดเจ็บจำเป็นต้องเข้ารับการรักษายาบาลโดยทันที บางครอบครัวหรือบางรายไม่สามารถหรือไม่อยู่ในฐานะทางการเงินที่จะจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชนที่อัตราค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูง เมื่อผู้ประสบภัยหรือผู้เสียหายไม่ได้รับการรักษาพยาบาลได้อย่างทันท่วงที อาจทำให้ผู้นั้นต้องตกเป็นผู้ทุพพลภาพถาวรหรือเสียชีวิต ตกเป็นภาระของรัฐและครอบครัวของเขาในการดูแลบุคคลเหล่านี้ ส่วนครอบครัวของผู้เสียชีวิตหากผู้เสียชีวิตเป็นผู้ที่หารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จะทำให้ครอบครัวนั้นประสบความยากลำบาก เพราะนอกจากจะต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลแล้วยังมีค่าใช้จ่ายที่ครอบครัวนั้นจะต้องใช้ในการดำรงชีพอีก สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการอุบัติเหตุของรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง ส่งผลกระทบต่อปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือปัญหาอื่นที่อาจเกิดขึ้นตามมาอีกมากมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นเพียงแต่ปัญหาในครอบครัวเท่านั้นมีผลกระทบต่อรัฐหรือสังคมด้วย เมื่อสังคมได้สูญเสียบุคคลที่มีคุณภาพไปการทดแทนย่อมต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการฝึกฝนหรือเรียนรู้ รัฐต้องจัดสรรงบประมาณแผ่นดินบางส่วนที่นำมาสงเคราะห์บุคคลที่พิการทุพพลภาพ หรือบุคคลในครอบครัวที่สูญเสียบิดามารดาไปตกเป็นเด็กกำพร้า เป็นต้น แทนที่จะนำงบประมาณเหล่านั้นไปใช้ในการบริหารงานประเทศในส่วนอื่นๆ

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากรถยนต์ในทางกฎหมายได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้ผู้ประสบภัยจากรถได้รับค่ารักษาพยาบาลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการรักษาพยาบาลหรือจัดการศพ เป็นเงินจำนวนหนึ่งจากบริษัทประกันภัยหรือกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยจากรถ เป็นเงินที่ผู้ประสบภัยทุกคนที่ได้รับความเสียหายจากรถมีสิทธิได้รับ การจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นนี้จะต้องจ่ายอย่างรวดเร็วเพื่อให้ผู้ประสบภัยสามารถนำไปใช้รักษาพยาบาล หรือเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆได้อย่างทันท่วงที บรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยและครอบครัวของเขาได้ในเบื้องต้น แต่อย่างไรก็ตามค่าเสียหายเบื้องต้นตามกฎหมาย เป็นเงินจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายจำเป็นในการรักษาพยาบาลนั้น ความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยจึงไม่สามารถบรรเทาลงได้ ผู้ประสบภัยหรือผู้เสียหายจึงจำเป็นต้องดำเนินคดีเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากผู้ที่กระทำละเมิดต่อตนและผู้ที่จะต้องรับผิดชอบจากการกระทำนั้น ซึ่งก็คือผู้ขับรถขนส่งและผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้าง

การดำเนินคดีเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง ลำพังเพียงการฟ้องร้องผู้กระทำละเมิดเพียงผู้เดียว ผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือได้รับแต่เป็น

จำนวนไม่เท่ากับที่ตนเสียหาย เนื่องจากผู้กระทำละเมิดซึ่งเป็นลูกจ้างย่อมไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้ให้ได้ การดำเนินคดีเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจึงเรียกนายจ้างของผู้กระทำละเมิดเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่ลูกจ้างเป็นผู้กระทำอยู่เสมอ ผู้ประกอบการขนส่งเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ในการดำเนินคดีผู้เสียหายโจทก์เป็นผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ประเด็นในคดี ตามหลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นต้องนำสืบ ประเด็นสำคัญที่โจทก์จะต้องนำสืบได้แก่ จำเลยเป็นขับรถโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่ ผู้ประกอบการขนส่งเป็นนายจ้างของผู้ขับรถขนส่งหรือไม่ การขับรถขนส่งนั้นได้กระทำไปในทางการที่จ้างหรือไม่ โจทก์ได้รับความเสียหายหรือไม่เป็นจำนวนเท่าใด เป็นประเด็นที่สำคัญและยากแก่การพิสูจน์ เป็นภาระอันหนักแก่โจทก์อย่างยิ่ง เนื่องจากพยานหลักฐานที่จะใช้ในการกล่าวอ้างหรือสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของโจทก์ เป็นข้อเท็จจริงที่รู้เห็นแต่เพียงฝ่ายเดียวคือฝ่ายจำเลย แม้ว่าจะมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้เสียหายโจทก์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ที่บัญญัติให้ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอันเดินด้วยเครื่องจักรกลต้องรับผิดชอบต่อการเสียหายอันเกิดแก่ยานพาหนะ โดยโจทก์นำสืบแต่เพียงข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐาน ซึ่งก็คือการนำสืบว่าผู้ขับรถขนส่งเป็นผู้ครอบครองควบคุมรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งในขณะที่เกิดความเสียหายขึ้นจากรถยนต์นั้นเป็นการเพียงพอแล้ว ผลของข้อสันนิษฐานนี้ได้ลดภาระการพิสูจน์ของในประเด็นประมาทเลินเล่อหรือไม่ ได้เป็นอย่างดี แต่กระนั้นก็ตามข้อสันนิษฐานนี้ ไม่ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้างของผู้ขับรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งด้วย เพราะผู้ประกอบการขนส่งมิได้เป็นผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลรถยนต์นั้น การที่จะให้ผู้ประกอบการขนส่งร่วมรับผิดชอบด้วยในฐานะนายจ้าง ผู้เสียหายยังคงมีภาระการพิสูจน์ว่าผู้ขับรถขนส่งนั้นขับรถโดยประมาทหรืออยู่ นอกจากนี้แล้วการนำสืบถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการขนส่งกับลูกจ้าง ว่าเป็นนายจ้างลูกจ้างกัน และการขนส่งนั้นเป็นการกระทำในทางการที่จ้างก็กระทำได้ยาก เนื่องจากผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงเหล่านั้นดีที่สุดในที่สุดก็คือผู้ประกอบการขนส่งกับผู้ขับรถขนส่ง ผู้เสียหายมิได้ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวแต่อย่างใด จากภาระการพิสูจน์ของโจทก์เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายหรือได้รับในจำนวนที่น้อย ไม่สามารถเยียวยาความเสียหายได้

เพื่อเป็นการลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายหลังที่เกิดอุบัติเหตุจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง จึงได้มีการกฎหมายที่ควบคุมเกี่ยวกับการขนส่งหลายฉบับ ได้แก่พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และพระราชจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ควบคุมเกี่ยวกับการขนส่งเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการดำเนินการต่างๆ ตั้งแต่การขอประกอบการขนส่งไปจนถึงตลอดถึงการดำเนินการต่างๆ ของการขนส่ง เช่น การดูแลสภาพรถ การบรรทุก การจัดวาง การควบคุมผู้ประจำรถ เป็นต้น แต่กฎหมายที่ควบคุมอยู่นั้นยังขาด

การควบคุมอย่างเคร่งครัด และในบางฉบับยังมีข้อบกพร่องหรือไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุม รวมถึงการดำเนินความผิดต่อผู้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ด้วย ในบางความผิดไม่ได้ กำหนดให้ผู้ประกอบการขนส่งจะต้องรับผิดชอบที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความบกพร่องในการ ควบคุมดูแลลูกจ้าง หรือความบกพร่องจากการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่ในกิจการขนส่งของ ตน หรือการไม่สามารถนำสืบถึงความผิดของผู้ประกอบการขนส่งได้เนื่องจากนำสืบได้ยาก เป็นต้น จากปัญหาที่เหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบการขนส่งไม่เกรงกลัวต่อโทษและคงฝ่าฝืนกฎหมาย ต่อไป

ดังนั้นจึงควรที่จะศึกษาปัญหาเหล่านี้ เพื่อหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมาย ต่างๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือผู้เสียหายให้ได้รับการคุ้มครองและ ลดความเดือดร้อนของเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุม การประกอบการขนส่งให้สามารถควบคุมได้อย่างเคร่งครัด

2. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างๆ ในการควบคุมการประกอบกิจการขนส่ง ในแง่ของความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งและการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง ศึกษาการดำเนินคดีของผู้ประสบภัยในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งต่อผู้ประกอบการขนส่งซึ่งเป็นนายจ้าง เพื่อนำมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาใช้ในการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย รวมทั้งการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ประกอบการขนส่งมี หลักเกณฑ์หรือทฤษฎีทางกฎหมาย เพื่อกำหนดความรับผิดในทางอาญาของผู้ประกอบการขนส่ง จากกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายของประเทศไทย

3. สมมุติฐานของการศึกษาวิจัย

การควบคุมการประกอบกิจการขนส่งทางบกโดยรถยนต์ในปัจจุบันเป็นไปอย่างไม่เคร่งครัด ส่งผลให้มีผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นเป็นอย่างมาก อีกทั้งการดำเนินคดีของผู้ประสบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง ในการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งและในการดำเนินคดีอาญา ยังประสบปัญหาความยุ่งยาก ไม่เอื้ออำนวยแก่ผู้ประสบภัยในการดำเนินคดี การให้ผู้ประกอบการขนส่งเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดย

การกำหนดความรับผิดชอบเด็ดขาดในทางอาญาและข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย จะสามารถแก้ไข ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้ ทั้งด้านการควบคุมการประกอบกิจการขนส่งของผู้ประกอบการขนส่งได้ เครื่องครัดขึ้น และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้ประกอบภัยในการดำเนินคดี

4 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งทั้งในทางแพ่งและทางอาญา จากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งของตน
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาของผู้ประกอบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง ในการดำเนิน คดีฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายลักษณะละเมิด
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการควบคุมการประกอบกิจการขนส่งให้เป็นไปโดยเคร่ง ครัด และปัญหาในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ประกอบการขนส่ง
4. เพื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศในหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีทาง แพ่งและทางอาญาต่อผู้ประกอบการขนส่ง รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการควบคุมการประกอบ การขนส่ง
5. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายอื่นๆ ที่จะนำมาใช้สนับสนุนเพื่อคุ้มครองผู้ ประกอบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง

5 วิธีศึกษาวิจัย

การวิจัยเอกสาร ทำโดยศึกษาจากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ ตัวอย่าง กฎหมาย ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

การวิจัยภาคสนาม ทำโดยสัมภาษณ์อาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงปัญหาที่เกิด ขึ้นและแนวทางที่จะนำมาใช้ในการแก้ไข

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งทั้งในทางแพ่งและทาง อาญา จากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งของตน

2. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาของผู้ประสบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง ในการดำเนินคดีฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายลักษณะละเมิด
3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการควบคุมการประกอบกิจการขนส่งให้เป็นไปโดยเคร่งครัด และปัญหาในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ประกอบการขนส่ง
4. เพื่อให้ทราบถึงกฎหมายต่างประเทศ ในหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีทางแพ่งและทางอาญาต่อผู้ประกอบการขนส่ง รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการควบคุมการประกอบกิจการขนส่ง เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหามีอยู่อย่างเหมาะสม
5. เพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ เพื่อที่จะนำมาใช้สนับสนุนในการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งให้เป็นผลยิ่งขึ้น